

Яна ЛИТВИНЕНКО

ЗАГАЛЬНОПОЛІСЬКИЙ КОНТЕКСТ ОРНІТОЛЕКСИКИ СХІДНОПОЛІСЬКИХ ГОВІРОК

У статті подано зіставний аналіз орнітолексики східнополіського та інших поліських говорів, встановлено спільні і диференційні елементи в складі цих діалектів, виявлено локальні східнополіські орнітономени.

Ключові слова: *поліський мовний континуум, зіставний аналіз, орнітолексика, ізогласа.*

Полісся є зоною взаємодії різнодіалектних систем, адже воно “розташоване на перетині трьох східнослов’янських етносів і є одним із тих “вузлових” слов’янських регіонів”¹, при дослідженні лексики і культури якого слід застосовувати прийоми зіставного аналізу явищ.

У вивченні лексичної системи споріднених мов зіставний метод є надзвичайно важливим, адже системне порівняння словникового складу одного говору з лексикою іншого, що передбачає встановлення спільних і диференційних елементів зіставлюваних діалектів, сприяє виявленню їхньої специфіки. Таким чином, дослідження лексичної системи певного говору неможливе без аналізу його взаємозв’язків із лексикою інших діалектів.

Вивчення словникового складу говірок Східного Полісся не повинно обмежуватися східнополіським матеріалом, глибше вивчити лексичний склад говору можна тільки за умови аналізу східнополіських лексем у контексті всього діалектного континууму Полісся, адже “лише розгляд мовних одиниць говірок як складових парадигм (чи кількох парадигм), мікросистем різної величини та як елемента дво- чи багатокomпонентного ареального протиставлення – елементів ареальної парадигми – дає вичерпну інформацію про досліджуване діалектне явище, підвищує його наукову вартість і сприяє науковому використанню цієї інформації”².

Орнітолексика Східного Полісся в зіставленні з відповідним матеріалом інших північних говорів української мови та південних

¹ Толстыє Н.И. и С.М. О задачах этнолингвистического изучения Полесья // Полесский этнолингвистический сборник: Материалы и исследования. – М., 1983. – С. 8.

² Гриценко П.Ю. Дослідження лексики українських говорів // Мовознавство. – 1984. – № 5. – С. 22.

говорів білоруської й російської мов ще не була об'єктом спеціального вивчення, тому саме цим і зумовлена актуальність дослідження.

Метою статті є зіставний аналіз орнітолексики східнополіських говірок, інших говорів українського Полісся та суміжних говорів білоруської та російської мов. Основними завданнями роботи є встановлення репертуару зіставлюваних говірок, дослідження відношень орнітолексики східнополіського діалекту до відповідних лексем інших говорів, виявлення спільних і відмінних елементів у складі говорів, що порівнюються.

Матеріалом для зіставлення послужили: з одного боку – експедиційні записи автора, з іншого – лексичні атласи, словники окремих діалектів української, білоруської та російської мов, лінгвістичні праці.

Застосувати зіставний підхід у вивченні орнітолексики поліського діалектного континууму вдалося частково, адже в процесі дослідження ми оперували небагатьма тематичними словниками, спеціальними працями, у яких проаналізовано орнітолексику поліських говорів³; основним джерелом для зіставлення стали словники, що фіксують лексику безвідносно до її тематичного поділу. Слід зауважити, що для об'єктивності наукових висновків було залучено матеріал деяких несуміжних говорів споріднених мов⁴.

Велика кількість орнітономів характеризується “територіальною монолітністю”⁵ в межах поліських говорів, адже чимало назв має загальнослов'янське або східнослов'янське походження⁶. Проте певні лексеми відзначаються високим ступенем діалектної здиференційованості. Таким чином, маючи

³ Никончук Н.В. Полесские названия птиц // Лексика Полесья: Материалы для полесского диалектного словаря. – М.: Наука, 1968. – С. 439-475; Никончук М.В. Материалы до лексичного атласу української мови (Правобережне Полісся). – К.: Наук. думка, 1979. – 314 с.; Дейниченко Н.П. Питання вивчення зоологічної лексики рідного краю в курсі “Українська діалектологія” (Методичні поради). – Суми, 1984. – 119 с.; Живельны свет. Тематичны слоўнік. – Мн.: Беларуская навука, 1999. – 239 с.

⁴ Бялькевіч К. Краёвы слоўнік усходняй Магілёўшчыны. – Мн.: Навука і техника, 1970. – 512 с.; Добровольский В.Н. Смоленский областной словарь. – Смоленск, 1914. – 1022 с.

⁵ Богуцька Г.І. Наименования фауны в лексико-фразеологических единицах украинского языка (названия птиц). Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – К., 1999. – С. 10.

⁶ Докладніше див. Булаховський Л.А. Славянские наименования птиц. У кн.: Вибрані праці: У 5 т. – Т. 3. – К., 1978. – С. 189-299; Антропов Н.П. Белорусские названия птиц: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – М., 1983. – 21 с.

набір спільних орнітоназв, говори, що входять до поліської діалектної зони, розрізняються рядом лексем.

З огляду на географічну поведінку конкретних номенів у поліському діалектному континуумі – наявність спільних і диференційних елементів у порівнюваних говорах – виявлено такі групи номенів:

- 1) лексеми, що мають загальнополіську локалізацію;
- 2) назви, поширені не в усіх досліджуваних говорах;
- 3) одиниці, наявні лише в одному з діалектів.

Розглянемо особливості реалізації окремих сем та специфіку функціонування репрезентантів у зіставлюваних говірках.

Семантику 'невеликий кулик, що за допомогою хвоста і крил створює звук, дуже схожий на бекання вівці; *Gallinago gallinago L.*' у східнополіських говірках реалізують номени *баран* і *бекас*; ізоглоси цих лексем продовжуються в інших українських північних діалектах та південних говірках російської й білоруської мов: сх.п. *баран* (Вер, Граб, Лов, Обм, Петр, Радом, Смол, СтБас, Чернях)⁷ – сер.п. *баран* [ЛПГ, 29] – бр. *баран* [ЖС, 37] – рос. *баран* [СБГ, 1, 30]; сх.п. *бекас* (Ав, Адам, ВД, Верт, ВК, КрасБ, Лем, Лук, Маз, Малк, Мам, МД, Мн, Соф, СтБик, Чоп, Яд), *бекас'* (Аркад, Рок), *бекас* (Ірж) – сер.п. *бэкас*, *бекас* [НЛП, 441] – зах.п. *бакас'ур* [АЗП, 1, 8] – бр. *бекас*, *бекас* [ТС, 1, 51] – р. *бекас* [СБГ, 1, 42].

Характерним для поліського (ширше – східнослов'янського) узусу є функціонування номенів, утворених за однаковими словотвірними моделями: сх. п. *баранчик* (Б, ОрлЯ, Ряб, Сав, Хаєн, ЧГ, Шап, Яд), *баран'чик* (Буд, Вер, Гр, Петр, Чорн), *баран'ч'їк* (ГТ, Нех, ЧервК), *баранец'* (Берест, ДД, Дуб, Пл, Яд); *бекаси́к*⁸ (ВК, ГрІв, Маз, Малк, Нор) – сер.п. *баранчик* [ЛПГ, 29], *баранчик*, *баранці*; *бэкаси́к* [НЛП, 441] – бр. *баранчык* [ЯСЛ, 46] – рос. *баранчик* [СВГ, 72]; сер.п. *пэкач* [НЛП, 458], *пекур* [ЛПГ, 155] – зах.п. *пекон* [АЗП, 2, 34] – бр. *пэкач*, *пэкул'*, *пэкур*, *пэкус* [НЛП, 458].

Спостерігаємо, що лексема *бекас* передає загальнополіське значенням 'бекас', однак власні записи автора та дослідження орнітолексики середньополіських говірок дозволяють розширити семантику назви: одиниці *бекаси́к* (Вал) та *бэкас* [НЛП, 441] реалізують сему 'бугай'.

Східнополіський номен *бе^uкас довгоносий* (СтХ) та білоруська лексема *довгоносок* [НЛП, 446] є відповідниками, адже попри

⁷ Список назв населених пунктів та їх скорочень див. у кінці статті.

⁸ Аналіз фонетичних і словотвірних варіантів орнітолексем східнополіських говірок потребує окремого дослідження.

розбіжності у формальній структурі одиниці реалізують однакову диференційну ознаку 'зовнішній вигляд птаха'. Такі назви, очевидно, слід кваліфікувати не як запозичення, а як аналогічні явища, що виникли в результаті незалежного розвитку діалектів споріднених мов.

На позначення *Gallinago gallinago* L. зафіксовано східнополісько-білоруські відповідники: *кўизлик* (Вер) – *каза*, *козка* [ЖС, 37].

У східнополіських говірках засвідчено лексеми, що перебувають у гіперо-гіпонімічних відношеннях: *кулик* (Кап), *кул'ік* (ДД) 'бекас', *баранчик* (ЧГ), *бекас* (Лук) 'будь-який птах ряду куликових *Limicolae*'.

Оказіональними східнополіськими номенами є назви *пастушок*, *пітлик* [ДЗЛ, 67; 71], *чибис* (Кр).

Сему 'нічний болотяний птах з родини чапель, що видає характерний голосний звук; *Botaurus stellaris* L.' у східнополіських говірках реалізує лексема *бугай* (Ан, Аркад, Берест, Буд, Вер, Верт, ВД, Гнізд, Голуб, Горб, Граб, Гр'ів, ГТ, Дорог, Зм, Ирж, Кап, Кар, Кр, КрасБ, Лем, Лоз, МК, Мн, МУс, Нех, НОР, Обм, Орля, Пб, Пл, Пом, Прив, Пуст, Рок, Ряб, Свер, Смол, Соф, СтБас, СтБик, Хиб, ЧервК, ЧервЧ, Чоп, Чорн, Шепт, Шест, Яд), що має відповідники в інших аналізованих говорах: сер.п. *бугай* [НЛП, 442] – бр. *бугай* [ЖС, 38] – р. *бугай* [АВО, 41]. Щодо суфіксальних утворень цієї одиниці, засвідчено східнополісько-середньополіські відповідники: *бугайчик* (ДубГ), *бугайець* (Лем) – *бугайчик*, *бугайець* [НЛП, 442].

Виявлено також східнополісько-середньополісько-білоруські паралелі: *вол во'д'аний* (Черн), *вад'ани вул* (Граб, Мн), *вад'ани вул* (ДД, Пб), *вад'ани вул* (Петр) – *вод'ани вул* [ЛПГ, 48] – *вадзяны вол* [ЯСЛ, 62]; східнополісько-російські відповідники: *бука* [ДЗЛ, 15] – *букало* [АВО, 42].

Як відомо, для поповнення репертуару міжговіркових відповідників доцільно максимально розширювати коло зіставлюваних говірок⁹. Із цією метою при дослідженні номінації *Botaurus stellaris* L. використано матеріали як суміжних, так і несуміжних говорів (зокрема північних білоруських говірок та російських говірок Смоленщини), що дозволило виявити східнополісько-білоруські паралелі: *б'ік* (Остр) – *бык*, *вадзяны бык* [ЖС, 38] та східнополісько-російські відповідники: *бухало*, *бухало* (Сив) – *бухало* [ДС, 45] (пор. бр. *бухал* 'лелека білий'

⁹ Гриценко П.Ю. Лексико-семантична система в ареальному аспекті // Структура і розвиток українських говорів на сучасному етапі. Тези доповідей і повідомлень. – Житомир, 1983. – С. 36.

[НЛП, 443]); *балот'н'і зук* (Біл) – *зукалица* [ДС, 152]; *рик* (Бир, Мам), *р'ік* (Бир) – *рык* [ЖС, 3]. Наведені паралелі можна вважати як генетично близькими фактами, так і аналогічними явищами.

Для східнополіської орнітологічної номенклатури характерним є вживання атрибутивних номенів: *балот'н'і бугай* (Ав, Мам), *вод'аний бугай* (Б, Вал, ВК, Малк, Маз, МД, Хаєн, Чернях), *вод'ани бугай* (Адам, Зм, СтОр); *бугай дикий* (Рожн), *дики вуил* (Горб, КрасЧ), *дики вуйл* (КрасЧ), *дик'і вол* (Чш).

Спорадично в східнополіських говірках засвідчено орнітоназви *веп* [ДЗЛ, 17], *вин'* (Малк, МД). На сучасному етапі розвитку діалектів праслов'янський номен **вурь* існує тільки в російській мові¹⁰, тому закономірно його можна вважати запозиченням з російської мови.

У контексті поліського діалектного континууму ендемічними східнополіськими назвами є лексеми *балот'н'і зук* (Біл), *бусол* (Мр), *волик* (Лок), *жирафа*, *курлик*, *лякач*, *певень вадяни* [ДЗЛ, 31; 50; 53; 69].

Матеріали словників інших поліських говорів фіксують локальні номени бугая: сер.п. *волос'к'і бугай* [ЛПГ, 49], бр. *ібут*, *ібуць* [ТС, 2, 171].

Аналіз номінації птаха з родини воронових, що має сіро-чорне оперення; *Corvus cornix* L. дав змогу зробити висновок про загальнополіське поширення лексеми *ворона* та виявити східнополісько-середньополісько-білоруські відповідники: *с'іра ворона* (Адам, Бер, Берест, ВД, Верт, ГрІв, Губ, Дуб, Мр, Ірж, Кр, КрасБ, Лок, Лук, Нех, Пл, ЧГ, ВК, Лем, МД, Хаєн, Шест), *с'ієра варона* (ЧервЧ), *с'єра варона* (Гнізд, ГТ) – *сєра ворона*, *сира варона* [НЛП, 444] – *сєра ворона*, *сира ворона* [НЛП, 444]. Засвідчено середньополісько-російські паралелі: *гава* [НЛП, 444] – *гава* [РЗБ, 74; АВО, 84]. Близькими до наведених одиниць є західнополіські лексеми *таврун*, *таврона* [АЗП, 1, 116].

На позначення кольору оперення птаха найбільш поширеним у зіставлюваних діалектах є номен *с'іра ворона*. У східнополіських говірках диференційна ознака 'колір оперення' реалізована значно ширшим набором лексем: *беласта ворона* (Аркад), *ворона сива* (НОр), *полус'іра ворона* (Гр), *р'аба ворона* (ДубГ), *с'єверна ворона* (ДубГ), *сивалеча варона* (Ан), *сивастайя ворона* (МК), *з'імн'а ворона* (Чернях), *тундровс'ка ворона* (Чернях, СтОр).

Найбільш поширеними назвами невеликого птаха ряду горобцеподібних, що тримається зграйками в містах і селах; *Passer domesticus* L. у зіставлюваних говірках є номени, утворені від

¹⁰ Булаховський Л.А. Славянские наименования птиц. – С. 251.

коренів *вороб-*, *гороб-* (*ороб-*) та їх варіанти.

Аналіз формальної структури лексем *воробей*, *горобець* дає можливість виділити такі відповідники в порівнюваних діалектах: східнополісько-середньополісько-західнополісько-білоруські:

варабей (Б, Голуб, Лов, Мам, Ряб, Чш), *воробей* (Нех, СтБас, СтХ, Яд) – *воробеј* [НЛП, 443-444] – *воробей*, *ворабей* [АЗП, 1, 73] – *воробей* [ТС, 1, 140]; *горобей* (Берест, Верг, Гр, Ірж, КрасБ, Лук, МК, Шап) – *горобей* [НЛП, 443-444] – *горобей* [АЗП, 1, 73] – *горобей* [ТС, 1, 140]; *орібей* [ЛПГ, 145] – *орабей* [НЛП, 443-444] – *оробей*, *орабей* [АЗП, 1, 73] – *арабей* [ЖС, 40], *оробей* [ТС, 1, 140]; східнополісько-середньополісько-білорусько-російські: *вєрабей* (Лоз, Пб, Пуст), *вєр'аб'ей* (Єл, Шепт), *вєребей* (Адам, Ав, Ан, Б, Бер, Біл, Буд, Голуб, Горб, Граб, ДД, Зм, Ірж, КрасЧ, Куч, МУс, Окт, Орля, Пб, Прив, Ряб, Сав, Свер, СтОр, Хиб, ЧГ, ЧервК, ЧервЧ, Черн, Чорн, Шест, Яд), *в'єр'єб'ей* (Гнізд, Кар, Мн, Петр), *в'єр'аб'ей* (Бир, Чайк) – *вєрэбэй*, *вєрабей* [НЛП, 443-444] – *вєрабей*, *вірябей* [БМ, 106; 109] – *вєребей* [СРНГ, 4, 140]; східнополісько-західнополіські: *воробец'* (ГрІв) – *воробец'* [АЗП, 1, 73]; східнополісько-середньополісько-російські: *гарабец* (Ан, Лов, Радом), *гарабец'* (Буд, Вер, Свер), *горобец'* (Аркад, Вал, ВД, ВК, ГрІв, Дорог, Дуб, ДубГ, Кап, Кр, Лем, Маз, Малк, МД, МК, Мр, Нех, НОр, Обм, Пом, Рожн, Рок, Сив, Соф, СтБас, СтБик, ЧервК, Чернях, Чоп, Яд), *г'ор'р'б'ец'* (Малк) – *горобэц*, *г'ор'р'б'эц'*, *гурубэц'* [НЛП, 443-444] – *горобець* [АВО, 101]; середньополісько-західнополісько-білоруські: *варабух* [НЛП, 443] – *варабух*, *гарабух*, *рабух* [АЗП, 1, 44; 73; 2, 111] – *варабух* [ДСБ, 30], *гарабух* [ЖС, 40]; західнополісько-білоруські: *шворобай* [АЗП, 2, 261] – *швораб* [ЖС, 40].

У “Словнику західнополіських говірок” зафіксовано оказіональні деривати лексеми *воробей*: *варабел'*; *вороб'їух*, *воробл'їух*, *воробц'їух* [АЗП, 1, 44; 73].

Матеріали інших словників дають змогу встановити паралелі на рівні демінутивних утворень: сх.п. *вараб'ейка* (Єл), *варобчик* (Чайк), *вєребеїчка* (Орля), *вєребеїко* (ЧервК), *вєребеїчик* (Мн), *воребушик* (Хиб); *гаробчик* (ДубГ, Радом), *горобчик* (Нех, СтБас), *горопчик* (Кап, НОр) – сер.п. *вєребеїко*, *горобейко* [ЛПГ, 145], *горопчык* [НЛП, 443] – бр. *вєрабеїнячка* [ЯСЛ, 66], *вєрабейчык* [ЖС, 40]; сер.п. *варабушик* [НЛП, 444] – зах.п. *варабушок* [АЗП, 1, 44].

Східнополіській звуконаслідувальній назві *живчик* [ДЗЛ, 30] відповідають ономапопеї, зафіксовані в словниках середньополіських говорів: *джив'кун*, *жив'кун*, *живчик* [НЛП, 449; ЛПГ, 73].

Лексема *жид* (та її деривати) має загальнополіську локалізацію: сх.п. *жид* (Ав, Бир, ВД, Гнізд, Горб, ГТ, Дорог, Зм, КрасБ, Куч, Лем, Лов, МК, Нех, Пуст, Рок, Сив, Смол, СтБас, ЧервК, Чоп, Шепт), *жидик* (НОр), *жидок* (Вер, ГТ, Кап, Лов, МК, НОр, Радом, Свер, Чернях) – сер.п. *жид*, *жыдок*, *жид'ук* [НЛП, 449] – зах.п. *жид*, *жидок* [АЗП, т.1, 155] – бр. *жыд*, *жыдок*, *жыдзюк* [ЖС, 40] – р. *жид* [СБГ, 4, 70; АВО, 125].

У східнополіських говірках зафіксовано оказіональні деривати лексеми *жид*: *жидовен'а* (СтХ), *жидов'я* (Рок), *жид'ониш* (Гнізд), *жид'ага* (Горб), *жид'ара* (Б), *жид'ура* (Лок).

Номени *канапл'аник* (ГТ, ЧервЧ), *канапл'ан'ік* (Лов), уживані в говірках Східного Полісся на позначення горобця хатнього, мають відповідники у середньополіському діалекті та південних говірках білоруської мови: *канапл'ан'ік*, *конопл'аник*; *конопелник* [ЛПГ, 90; 102], *конопл'анка*, *канапл'анка*, *конопл'анка*, *конопл'аник* [НЛП, 452] – *канап'лянік* [ЯСЛ, 150; НЛГ, 69].

Середньополісько-білоруську локалізацію має лексема *прос'яник*: *прас'аник* [ЛПГ, 171] – *прос'аник* [НЛП, 460]. У середньополіському діалекті для горобця хатнього також функціонують назви *живогл'ад* [НЛП, 449], *куздус'* [ЛПГ, 109], у говірках Лоевщини засвідчено ендемічну назву *падпаветнічак* [ЖС, 41].

Ексклюзивними східнополіськими одиницями є номени *джукл'аник*, *джукл'ай* (ЧервЧ), *кудрай*, *курдутил'* [ЛПГ, 109, 111].

Найпоширенішою назвою на позначення птаха з родини вороних, що має синьо-чорне оперення; *Corvus flugilegus* L. у східнополіському діалекті є лексема *грак* (Ав, Адам, Ан, Аркад, Б, Бер, Бир, Біл, Буд, ВД, Вер, Верт, ВК, Горб, Гр, Граб, ДД, Дуб, Ірж, Зм, Кр, КрасБ, КрасЧ, Лем, Лов, Лок, Лоз, Лук, Люб, Маз, Малк, МД, МК, Нех, НОр, Орля, Остр, Пб, Пл, Рок, Ряб, Сав, Свер, Смол, Соф, СтБик, СтОр, СтХ, Хиб, Чайк, ЧГ, ЧервК, ЧервЧ, Черн, Чорн, Шап, Шепт, Шест), спільна для зіставлюваних говірок білоруської і російської мов: *грак* [БМ, 138] – *грак* [РЗБ, 82; СБГ, 4, 53; АВО, 102].

Східнополісько-середньополісько-білорусько-російську локалізацію має назва *грач* (Вер, Губ, Люб, Остр, Петр, Радом, ЧГ) – *грач* [НЛП, 446] – *грач* [ЖС, 42] – *грач* [СРНГ, 7, 118].

Східнополісько-білорусько-російські відповідники зафіксовано у функціонуванні лексеми *гайворон*: *гайворон* (Куч, Сивол, Яд) – *гайваран* [ЯСЛ, 79] – *грай*, *грайворон* [СРНГ, 110]; пор. у говірках Середнього Полісся лексема *гайворон* уживається зі значенням 'жайворонок польовий' [НЛП, 444].

Для називання грака в говірках Східного Полісся вживаються номени *чорна ворона* (Бер, Верт, ВК, КрасБ, Люб, Малк, Пл, Мр,

Рок, Чернях), *чорнайа варона* (ОрлЯ), *варона чорна* (ГТ, ДД, Ряб), яким у середньополіських говірках та південних говірках білоруської мови відповідають лексеми *чорна варона*, *чорна ворона*, *чорна вурона* [НЛП, 444].

Зафіксовано східнополісько-білоруські паралелі: *крук* (Ірж) – *крук малы* [НЛП, 453].

Ендемічними східнополіськими лексемами на позначення грака є назви *гр'ак* (Хиб), *гавер* (Кап, Чоп), *здарова варона* (Горб).

Семантику 'птах родини пастушкових, який відзначається характерним скрипучим криком; *Сгех сгех* L.' у більшості східнополіських говірок реалізує лексема *деркач* (Ав, Адам, Аркад, Б, Буд, Вал, ВД, Вер, Верг, ВК, Горб, Горб, ГТ, Дорог, Дуб, Зм, Кар, Ком, Кр, КрасБ, КрасЧ, Лем, Лоз, Лок, Лук, Люб, Маз, Малк, Мн, Мр, МУс, Нех, НОР, Обм, Пб, Пл, Прив, Рок, Сав, Свер, Сив, Смол, Соф, СтБас, Хаєн, Чайк, ЧГ, ЧервК, ЧервЧ, Чернях, Чоп, Чорн, Шест, Яд) та її фонетичні варіанти: *д'аркач* (Бир, Гнізд, ГТ, Кар), *д'еркач* (ДД, Лев, Смол, Чш), *де'ркач* (Бер, Гр, Мн, Пуст, Шап), *диркач* (Берест, ДубГ) *д³е^аркач* (Мам), що мають відповідники в інших аналізованих діалектах: сер.п. *дэркач*, *дэ'ркач*, *дыркач* [НЛП, 446] – бр. *дзяркач* [ЯСЛ, 104], *дыркач* [НЛП, 446] – р. *деркач* [АВО, 110].

Для номінації *Сгех сгех* L. у зіставлюваних говорах уживаються словотворчі трансформи. Виявлено східнополісько-білорусько-російські ізоглоси: *дергач* (Біл) – *дзяргач* [ЖС, 43] – *дергач* [РЗБ, 91] та східнополісько-білоруські: *драч* (Зм, Куч) – *драч* [ЯСЛ, 108]; *деркун* (СтОр) – *дэрун* [НЛП, 446].

Східнополіську локалізацію мають лексеми *йежжак*, *йїжжак* (Ан), *кулик болот'ани* (Вал), *дзьобаносік*, *скороход* [ДЗЛ, 26; 84].

Репрезентантами семи 'великий свійський птах, якого вирощують на м'ясо; *Meleagris meleagris* L.' у східнополіських говірках є такі лексеми: *індик* (Адам, Аркад, Бер, Бир, Вал, Горб, Дуб, ДубГ, Єл, Ірж, Кр, Лоз, Малк, МД, МК, Обм, ОрлЯ, Пб, Петр, Прив, Радом, Рожн., Сив, СтХ, СтБик, СтБас, Хаєн, Чайк, Черн, Чорн, Шепт), *ін'д'ук* (Біл, Вал, Верг, КрасБ, Мр, Остр, СтХ), *ін'д³ук* (Мн), *і'ндик* (СтОр), *и'ндик* (Пл). Відповідники зафіксовано в говорах Середнього та Західного Полісся, діалектах білоруської та російської мов: *індык* [НЛП, 450] – *індык*, *йіндик* [АЗП, 1, 196; 200] – *індык* [НЛП, 450] – *індык* [РЗБ, 126]

Різна трансформація в поліському діалектному континуумі формальної структури лексеми *індик*, запозиченої з польської мови, дає підстави виділити середньополісько-західнополісько-білорусько-російські паралелі: *андык* [НЛП, 450] – *андик*, *андигур* [АЗП, 1, 3] – *андык* [ДСБ, 12] – *андык* [РЗБ, 126]. Матеріали словників засвідчують середньополісько-західнополісько-

білоруські відповідники: *гандык*, *гындык* [НЛП, 450] – *г'індик* [АЗП, 1, 200] – *гандык*, *гіндык* [ЖС, 46].

Сему 'великий перелітний птах з чорно-білим оперенням, що мостить гнізда на будівлях і старих деревах; *Ciconia ciconia* L.' у говірках Східного Полісся реалізує низка лексем, які мають відповідники в багатьох зіставлених говорах.

Номен *чорногуз* (Ан, Берест, Бис, Вал, ВД, Вес, Воз, ГрІв, Гл, Гр, Груз, ДГ, Дорог, Дун, Кн, Кр, Крас, Лок, Лук, Маз, Мал, МД, МК, Обм, Орл К, Рожн, Сив, СБ, СХ, Тул, Хаєн, Хиб, ЧГ, Шап, Яд, Яр) та його варіанти (*чорногуз* (Крас), *чарнагуз* (Біл, Бир, Орл Я, Пер, Перел, Рад, Сл, Чорн), *чарнагуз^с* (Очк, Прив), *чернагуз* (Остр, Перел, Сав, Чер, Черв, Чорн, Шал, Шев), *ч'ернагуз* (Жих, Пиг), *черногуз* (Пуст, Тов, Хіл), *че^арнагуз* (Бер), *че^урногуз* (Біл), *ч'ернагуз* (Вас, Крен, Рожк, СГ, Чайк), *ч'ернагуз^с* (ЗН), *ч'ірнагуз* (Шепт) мають відповідники в середньополіському діалекті та суміжних говірках російської мови: *чорногуз* [НЛП, 466] – *чърнагус*, *чирнагус* [СБГ, 1, 15; 16], *чарнагуз* [РЗБ, 58].

Ізгласа лексеми *гайстер* (Адам, Ан, Берест, Верт, Дорог, Дуб, Ірж, Кр, Лоз, Мр, ОрлК, Пл, СтБик, Сив, СтОр, Соф, Хиб, Шап, Яд) продовжується в середньополіських та південних білоруських говірках: *гайт'ір*, *гарист*, *гаст'ір* [ЛПГ, 51; 53; 54] – *гайс'т'ор*, *гайстр*, *гайстэр* [НЛП, 444].

Орнітономену *лелека* (Аркад, Берест, Б, Верт, ВД, ГрІв, Горб, ДубГ, КрасБ, Куч, Лук, Маз, Малк, МД, Обм, ОрлЯ, Пб, Прив, Рад, Сав, СтБик, СтБас, СХ, Хиб, Шепт, Яд) відповідає середньополіська лексема *лэлэка* [НЛП, 456]. У східнополіських говірках спорадично зафіксовано назви *елека* [ДЗЛ, 28], *лелеко* (Ірж, Чорн).

Східнополіський номен *жабоїйд* (ВД, МК, СтБас) має відповідник у середньополіському діалекті, де назва зафіксована як поодинокі [АУМ І, к. 324].

Східнополісько-російське поширення має номен *аїст* (Лук, СтБас) – *аїст* [СБГ, 1, 15]. У говірках Східного Полісся засвідчено трансформи *айїст* (Бир), *айстер* (Соф, Шап), *айстр* (Пуст), *аїстр* (ДубГ).

Ізгласи лексем *г'лекотен'* (Гр), [ЛПГ, 63], *к'лек*, *к'лекетен'* [ЛПГ, 97], *клекотен'* (Гр) продовжуються одночасно в інших північних українських говорах та південних діалектах білоруської мови: сер.п. *клекотун* [НПП, 146] – зах.п. *іван-клякотун*, *клекотун* [АЗП, 1, 197; 225] – бр. *клекатун*, *клеятун* [ЖС, 39]. Антропонімічні назви *іван іванович* [НЛП, 450], *іван*, *іван-клякотун* [АЗП, 1, 197; 225] поширені в говірках Середнього та Західного Полісся.

Загальнополіську локалізацію має лексема *бусел*: сх.п. *бусал*

(Горб), *бусел* (Буд, Горб, Рад) *бусел'* (Куч, Рад), *бус'ел* (Петр), *бус'ел* (Єл), *бусол* (Ірж, Обм) – сер.п. *бусэл, бусэл', бусыл, бусыл', бусол* [НЛП, 442] – зах.п. *бусел, бусел', бусил', бус'ол* [АЗП, 1, 39] – бр. *бусел* [ЛАБНГ I, к. 118] – р. *бусел, бусла* [РЗБ, 58].

Орнітономени *бузька, бузько* [ДЗЛ, 15], зафіксовані в східнополіському діалекті, мають відповідники в західнополіському говорі та південних білоруських говірках – *бус'ко, бус'ок* [АЗП, 1, 40] – *бусёк, бусько, бусэнь, бусынь* [ДСБ, 26].

Аналіз орнітолексем на позначення *Ciconia ciconia* L. свідчить про наявність західнополісько-білорусько-російських паралелей: *бусен', бусин'* [АЗП, 1, 39] – *бусэнь, бусынь* [ДСБ, 26]; *бусня* [РЗБ, 58] та західнополісько-білоруських відповідників: *боцун, боц'ун, бойцун, бойц'ун, боц'ан, боц'он* [АЗП, 1, 29] – *буціян, буцяян* [БМ, 96].

Ендемічними східнополіськими лексемами є назви *агроном* (ВД, ГС, Ус), *гус'ко* (Сив), *сус'ід* (Ірж).

Семантика 'невеликий птах ряду горобцеподібних з довгим і вузьким рухомим хвостом; *Motacilla alba* L.' представлена номеном *плиска*, який функціонує в усіх зіставлюваних говорах: сх.п. *плиска* (Ав, Б, Берест, Буд, Верг, Гр, ГрІв, Зм, Радам, Сав, Свер, СтБас, Хаєн, ЧервК, ЧервЧ, Черн, Чорн, Шап, Шест), *пл'иска* (Зм), *пл'іска* (Гнізд, Лов, Мн), *пл'ісавка* (Гнізд), *пл'іс'іца* (Мам, Чайк, Шепт), *плисочка* (Верг, Ірж, Лук, МУс, Нех, Окт, Рок, Сив, Хаєн, ЧервК, Яд), *плисачка* (Ав, Буд, Вер, Орля, Радам, ЧервЧ), *пл'ісачка* (Гнізд, Петр), *плисточка* (КрасБ), *пл'ісавачка* (Гнізд), *пл'іс'іч'ка* (Бир, Чайк) – сер.п. *плиска, плиставка, пльиска, пльисочка, пльс'ка, пльсачка* [НЛП, 459], *пл'уска* [ЛПГ, 163] – зах.п. *плиска* [АЗП, 2, 55] – бр. *плиска, плиставка, пл'іска, пл'істка* [НПП, 151], *плісіца* [НЛГ, 14] – р. *плисичка* [РЗБ, 211].

У говірках Східного Полісся зафіксовано ряд складних назв на позначення *Motacilla alba* L.: *плиска м'есна* (ЧГ), *плиска сел'с'кайа* (Ірж), *плиска с'іл'с'ка* (Адам, Пл); *плиска с'ірен'ка* (СтХ), *плисачка с'ер'ебр'істайа* (Прив), *с'іра пльиска* (Верг).

Досить поширеною в порівнюваних діалектах є назва *трясогузка* та її трансформи: сх.п. *тр'асагузка* (Буд, Голуб, ДД), *тр'асогузка* (Вал, ВК, Дорог, ДубГ, Кап, Лук, Малк, Обм, Хиб, ЧервК, Яд), *трасагузка* (Голуб, ГТ, КрасБ, Мр, СтБас), *тр'асигузка* (Кр), *трасагубка* (ГТ), *тр'асогуб'ка* (СтБас), *тр'аходзубка* (Яд), *трусагузка* (Лов) – сер.п. *тр'асогузка, трасогузка, тресб'гузка, тр'асогуз* [НЛП, 464] – бр. *трасагузка* [ЖС, 56], *трасагубка* [НПП, 151] – р. *трясогузка, трясохвостка* [ДВЯ, 861].

Матеріали словників дозволили виявити ряд східнополісько-

середньополісько-білоруських відповідників: *вала́с'анка* (Кар, КрасЧ, Ряб, Смол), *воло́с'аночка* (Чернях) – *воло́с'анка* [НПП, 151] – *вала́сяначка* [ЯСЛ, 63]; *пастушо́к* (Аркад, ВД, ВК, Лем, Обм, Пом), *пастушка* (Обмач, Пом) – *пастух*, *пастушо́к*, *пастушка* [НЛП, 458] – *пастушка*, *пастушачка* [ЖС, 56]; *с'єтачка*, *ситачка*, *с'їтачка* (Пб) – *с'їтка*, *с'їточка*, *ситка*, *оситка*, *с'єтка*, *с'єто́чка* [НЛП, 462] – *сіточка* [ТС, 5, 37], *сітаўка*, *сітка*, *сытка*, *сытаўка* [ЖС, 56]; *сини́ця* (Лем), *синичка* (НОр, Сав), *с'їн'їца* (ДД), *с'їн'їчка* (Граб, ГТ, ДД, Лов) – *синичка*, *с'їн'їчка* [НПП, 151] – *сіні́чка се́ра* [НПП, 151].

Східнополісько-середньополіське поширення мають лексеми: *блиска́вка* [СПГ, 333] – *блискаўка*, *блискавочка* (Лок); *вертих'востка* (МД), *хвостокрутка* (Рок) – *вертих'в'їстка* [НЛП, 442].

У східнополіських говірках нами зафіксовано такі локальні номени на позначення плиски білої: *воло́ве око* (ВК, Кап, СтБик, Чоп), *оле́ве око* (Чоп), *гри́цик* (Малк), *їва́нчик* (Гр, Ком), *їва́нка*, *ва́н'ка-в'єта́н'ка* (Голуб), *ложачка* (Граб), *мухо́лоўка* (Лок, Хаєн, ЧервК), *чорно́гузка* (Чернях), *ч'їрна́гузка* (Ряб), *ше́лихвост*, *ше́лихвосте́н'* (Вал).

Отже, шляхом встановлення спільних і диференційних елементів у сфері орнітолексики здійснено дослідження особливостей взаємодії орнітологічних номенклатур зіставлюваних говорів.

У результаті зіставного аналізу виявлено лексеми, що мають загальнополіську (ширше – українсько-білорусько-російську) локалізацію: *ба́ран*, *бе́кас*, *же́ид*, *бу́сел*, *пли́ска*.

Вивчення меж поширення інших орнітолексем дало змогу виділити такі ізоглоси:

– східнополісько-середньополісько-західнополісько-білоруські: *вара́бей*, *воро́бей*, *горо́бей*, *ори́бей*, *кле́котен'*;

– східнополісько-середньополісько-білорусько-російські: *бу́гай*, *вєра́бей*, *гра́ч*, *де́ркач*, *тра́со́гузка*;

– східнополісько-середньополісько-білоруські: *ба́ранчик*, *вад'а́ни* *вуо́л*, *с'їра́* *воро́на*, *кана́пл'ани́к*, *чорна́* *воро́на*, *га́йстер*, *вала́с'анка*, *пастушо́к* 'пли́ска бі́ла', *с'їта́чка*, *синичка* 'пли́ска бі́ла';

– східнополісько-середньополісько-російські: *горо́бець'*, *чорно́гуз*;

– східнополісько-білорусько-російські: *гра́к*, *га́йворон*, *де́ркач*;

– східнополісько-середньополіські: *бара́нець'*, *бе́каси́к*, *бу́гайчик*, *бу́гаїе́ць'*, *горо́бчик*, *же́вчик*, *ле́лека*, *жабо́їд*, *блискаўка*, *вертих'востка*;

– східнополісько-західнополіські: *бу́зько*, *воро́бець'*;

- східнополісько-білоруські: *бе^икас довогносий (довгносок), к^иизлик, б^іік, к^ірук ‘грак’, драч, дер^ікун;*
- східнополісько-російські: *аіст, бука, бухало, вин’, гук;*
- середньополісько-західнополісько-білоруські: *вара^ібух, г^ііндик, пекур (пекач, пекон);*
- середньополісько-західнополіські: *вара^ібушичик, і^іван;*
- середньополісько-білоруські: *пра^іс’аник;*
- середньополісько-російські: *тава;*
- західнополісько-білорусько-російські: *бусен’;*
- західнополісько-білоруські: *боцун, шворобай.*

Як бачимо, генетична спорідненість зіставлених говорів та взаємодія східнополіського діалекту з говорами білоруської та російської мови зумовили наявність у поліському діалектному континуумі багатьох номенів, спільних для трьох мов та їх діалектів. Найбільшу кількість спільних елементів виявлено в східнополіських, середньополіських та південних білоруських говірках.

Попри це ряд лексем характеризується лише східнополіськими ізоглосами: *агроном, балот’н’і гук, бусол ‘бугай’, ван’ка-встан’ка, волик, волове око, гр’ак, грицик, гус’ко, гавер, джукл’ай, джукл’аник, дзьобаносік, елека, жирафа, йежак, кудрай, курдутил’, курлик, л’акач, лелеко, ложачка, мухолуїка, пастушок ‘бекас’, п’ев’ен’ вад’ани, пітлик, рик, с’єверна ворона, скороход, су^іс’ід, тундровс’ка ворона, чибис, черногука, шелихвост.*

Слід зазначити, що характер деяких східнополіських орнітолексем є відносно ендемічним у зв’язку з відсутністю спеціальних досліджень відповідної лексики інших говорів.

Сучасна орнітолексична система східнополіського діалекту – це наслідок взаємодії багатьох факторів: генетичної спорідненості, контактування діалектів та паралельного незалежного розвитку мов.

Таким чином, попри високий ступінь матеріальної спільності, що є наслідком як генетичної спорідненості мов, так і результатом взаємодії контактних зон, аналізований матеріал свідчить про діалектну розчленованість поліського мовного континууму.

Список назв населених пунктів та їх скорочень:

Ав – Авдіївка Сосицького р-ну Ч., Адам – Носівського р-ну Ч., Ан – Анисів Чернігівського р-ну Ч., Анд – Андріївка Ічнянського р-ну Ч., Аркад – Аркадіївка Згурівського р-ну К., Бер – Береза Глухівського р-ну С., Берест – Берестовець Борзнянського р-ну Ч., Бир – Бирине Новгород-Сіверського р-ну Ч., Бис – Бистрик Кролевецького р-ну С., Біл – Білиця Ямпільського р-ну С., Б – Буда Корюківського р-ну Ч., Буд – Будище Коропського р-ну Ч., Вал – Валки Прилуцького р-ну Ч.,

Вас – Василівка Середино-Будського р-ну С., ВД – Велика Дорога Ніжинського р-ну Ч., ВК – Велика Каратуль Переяслів-Хмельницького р-ну К., Вер – Верба Коропського р-ну Ч., Верт – Вертіївка Ніжинського р-ну Ч., Вес – Веселе Глухівського р-ну С., Вов – Вовна Шосткинського р-ну С., Воз – Воздвиженське Ямпільського р-ну С., ВС – Вільна Слобода Глухівського р-ну С., ГС – Гаврилова Слобода Середино-Будського р-ну С., Гл – Глазове Шосткинського р-ну С., Гнізд – Гніздище Городнянського р-ну Ч., Голуб – Голубичі Ріпкинського р-ну Ч., Горб – Горбове Куликівського р-ну Ч., Граб – Грабів Ріпкинського р-ну Ч., Гр – Григорівка Бахмацького р-ну Ч., ГрІв – Григоро-Іванівка Ніжинського р-ну Ч., Груз – Грузьке Кролевецького р-ну С., Губ – Губичі Ріпкинського р-ну Ч., ГТ – Гута-Ткачова Ріпкинського р-ну Ч., ДД – День Добрий Городнянського р-ну Ч., Дорог – Дорогинка Ічнянського р-ну Ч., ДубГ – Дубовий Гай Прилуцького р-ну Ч., Дуб – Дуболугівка Ніжинського р-ну Ч., Дун – Дунаець Глухівського р-ну С., Єл – Єліне Щорського р-ну Ч., Жих – Жихове Середино-Будського р-ну С., Зм – Змітнів Сосницького р-ну Ч., ЗН – Зноб-Новгородське Середино-Будського р-ну С., Ірж – Іржавець Носівського р-ну Ч., Кам – Кам'янка Середино-Будського р-ну С., Кап – Капустинці Яготинського р-ну К., Кар – Кархівка Чернігівського р-ну Ч., Кл – Клишки Шосткинського р-ну С., Кн – Княжичі Ямпільського р-ну С., Коз – Козари Носівського р-ну Ч., Ком – Комань Новгород-Сіверського р-ну Ч., Кр – Крути Ніжинського р-ну Ч., КрасБ – Красне Бахмацького р-ну Ч., КрасЧ – Красне Чернігівського р-ну Ч., Крен – Кренидівка Середино-Будського р-ну С., Круп – Крупець Шосткинського р-ну С., Куч – Кучинівка Щорського р-ну Ч., Лем – Лемешівка Яготинського р-ну К., Лов – Ловинь Ріпкинського р-ну Ч., Лоз – Лозова Сосницького р-ну Ч., Лок – Локня Кролевецького р-ну С., Лук – Лукашівка Носівського р-ну Ч., Люб – Любитове Кролевецького р-ну С., Маз – Мазки Прилуцького р-ну Ч., МД – Мала Дівича Прилуцького р-ну Ч., МК – Малий Крупіль Згурівського р-ну К., Малк – Малківка Прилуцького р-ну Ч., Мам – Мамекіне Новгород-Сіверського р-ну Ч., Мн – Мньов Чернігівського р-ну Ч., Мр – Мрин Носівського р-ну Ч., МУс – Мале Устя Сосницького р-ну Ч., Нех – Нехаївка Коропського р-ну Ч., НОр – Нова Оржиця Згурівського р-ну К., Обм – Обмачів Бахмацького р-ну Ч., Окт – Октябрющина Ямпільського р-ну С., ОрлК – Орлівка Куликівського р-ну Ч., ОрЛЯ – Орлівка Ямпільського р-ну С., Остр – Остроушки Шосткинського р-ну С., Очк – Очкине Середино-Будського р-ну С., Пб – Перелюб Корюківського р-ну Ч., Пер – Перемога Глухівського р-ну С., Петр – Петрівка Щорського р-ну Ч., Пиг – Пигарівка Середино-Будського р-ну С., Пл – Плоске Носівського р-ну Ч., Пом – Помоклі Переяслів-Хмельницького р-ну К., Прив – Привілля Глухівського р-ну С., Пуст – Пустогород Глухівського р-ну С., Радом – Радомка Семенівського р-ну Ч., Рожд – Рожковичі Середино-Будського р-ну С., Рожн – Рожнівка Ічнянського р-ну Ч., Рок – Рокитне Яготинського р-ну К., Ряб – Рябці Чернігівського р-ну Ч., Сав – Савинки Корюківського р-ну Ч., Свер – Свердлова Коропського р-ну Ч., СГ – Стара Гута Середино-Будського р-ну С., Сив – Сиволож Борзнянського р-ну Ч., Сл – Слоут Глухівського р-ну С., Смол – Смолигівка Ріпкинського р-ну Ч., СтБас – Стара Басань Бобровицького р-ну Ч., СтБик – Старий Биків Бобровицького р-ну Ч., СтОр – Стара

Оржиця Бобровицького р-ну Ч., Соф – Софіївка Носівського р-ну Ч., СтХ – Степові Хутори Носівського р-ну Ч., Тов – Товстодубове Глухівського р-ну С., Тул – Тулиголове Кролевецького р-ну С., Ус – Усок Ямпільського р-ну С., Хасн – Хаєнки Бахмацького р-ну Ч., Хиб – Хибалівка Куликівського р-ну Ч., Хіл – с. Хільчичі Середино-Будського р-ну С., Чайк – Чайкіне Новгород-Сіверського р-ну Ч., ЧГ – Червона Гірка Кролевецького р-ну С., ЧервГ – Червоне Глухівського р-ну С., ЧервК – Червоне Коропського р-ну Ч., ЧервЧ – Червоне Чернігівського р-ну Ч., Черн – Черневе Глухівського р-ну С., Чернях – Черняхівка Яготинського р-ну К., Чоп – Чопилки Переяслав-Хмельницького р-ну К., Чорн – Чорнотичі Сосницького р-ну Ч., Чш – Черниш Чернігівського р-ну Ч., Шал – Шалигіне Глухівського р-ну С., Шап – Шаповалівка Борзнянського р-ну Ч., Шев – Шевченкове Глухівського р-ну С., Шепт – Шептаки Новгород-Сіверського р-ну Ч., Шест – Чернігівського р-ну Ч., Яд – Ядути Борзнянського р-ну Ч., Яр – Ярославець Кролевецького р-ну С.

К. – Київська обл., С. – Сумська обл., Ч. – Чернігівська обл.

Список скорочень джерел

АВО – Авдеева М.Т. Словарь украинских говоров Воронежской области: в 2 т. – Т. 1. – Воронежский государственный университет. – Издательско-Полиграфический центр Воронежского государственного университета, 2008. – 228 с.

АЗП – Аркушин Г.Л. Словник західнополіських говірок. У 2-х т. Т. 1. – Луцьк: Ред.-вид. відд. “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – 354 с.; Т. 2. – Луцьк: Ред.-вид. відд. “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – 458 с.

АУМ – Атлас української мови. В 3 т. Т. 1. – К.: Наук. думка, 1984.

БМ – Бялькевіч К. Краёвы слоўнік усходняй Магілёўшчыны. – Мн.: Навука і тэхніка, 1970. – 512 с.

ДВЯ – Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка. В 4-х т. Т. 4. – С.-П.-М., 1872. – 1619 с.

ДЗЛ – Дейниченко Н.П. Питання вивчення зоологічної лексики рідного краю в курсі “Українська діалектологія” (Методичні поради). – Суми, 1984. – 119 с.

ДС – Добровольский В.Н. Смоленский областной словарь. – Смоленск, 1914. – 1022 с.

ДСБ – Дзялектны слоўнік Брэстчыны / Склад. Аляхновіч М.М. і інш. – Мн.: Навука і тэхніка, 1989. – 294 с.

ЖС – Жывёльны свет. Тэматычны слоўнік. – Мн.: Беларускае навука, 1999. – 239 с.

ЛАБНГ – Лексічны атлас беларускіх народных гаворак. У 5 т. Т. 1. – Мн., 1993.

ЛПГ – Лисенко П.С. Словник поліських говорів. – К.: Наук. думка, 1974. – 260 с.

НЛГ – Народная лексика Гомельшчыны ў фальклору і мастацкай літаратуры: Слоўнік / Пад рэд. У.В. Анічэнкі. – Мн.: Выд-ва БДУ, 1983. – 174 с.

НЛП – Никончук Н.В. Полесские названия птиц // Лексика Полесья: Материалы для полесского диалектного словаря. – М.: Наука, 1968. – С. 439-475.

НПП – Никончук М.В. Матеріали до лексичного атласу української мови (Правобережне Полісся). – К.: Наук. думка, 1979. – 314 с.

РЗБ – Расторгуев П.А. Словарь народных говоров Западной Брянщины (Материалы для истории словарного состава говоров). Ред. Е.М. Романович. – Мн.: Наука и техника, 1973. – 296 с.

СБГ – Словарь брянских говоров. Вып. 1 / Под ред. В.И. Чагишевой. – Л., 1976. – 76 с.; Вып. 2 / Под ред. В.А. Козырева, В.И. Чагишевой. – Л., 1980. – 58 с.; Вып. 4 / Под ред. В.А. Козырева. – Л., 1984. – 80 с.

СВГ – Словарь воронежских говоров. – Выпуск 1. – Воронеж: Воронежский гос. ун-т, 2004. – 304 с.

СРНГ – Словарь русских народных говоров. – Выпуск 4. – Л.: Наука, 1969. – 356 с.; Выпуск 7. – Л.: Наука, 1972. – 356 с.

ТС – Тураўські слоўнік. У 5-ці т. Т. 1. – Мн.: Навука і тэхніка, 1982. – 255 с.; Т. 2. – Мн.: Навука і тэхніка, 1982. – 271 с.; Т. 5. – Мн.: Навука і тэхніка, 1987. – 423 с.;

ЯСЛ – Янкова Т.С. Дыялектны слоўнік Лоеўшчыны. – Мн.: Навука і тэхніка, 1982. – 432 с.

Яна Литвиненко

Общеполесский контекст орнитолексик восточнополесских говоров.

В статье представлен сопоставительный анализ орнитолексик восточнополесского и других полесских говоров, установлены общие и дифференциальные элементы в составе этих диалектов, выявлены локальные восточнополесские орнитонимы.

Ключевые слова: *полесский языковой континуум, сопоставительный анализ, орнитолексика, изоглосса.*

Yana Lytvynenko

Ornitolexicon of East Polissya dialects in Polissya dialect context.

The article focuses on the comparative analysis of the ornitolexicon in Polissya dialects, the general and differential elements of these dialects has been established, the local ornitonyms in East Polissya has been revealed.

Key words: *Polissya language continuum, comparative analysis, ornitolexicon, isogloss.*